

(ב) אין נכון כו', כתוב במאמר וטוב יותר לקבע חתפות על כל העניינים המרכזיים לו כו'. נראה לכוראה דמיורי רק מלבקש על העתיד ולא על מה שכבר צריך לו וצ"ע.

שם **אלא** אחר סיום י"ח יאמר יה"ל כו'. נראה לכואורהadam לא אמר יה"ל יצא דלא עדיף מפסיקותה' שפטיתפתח דאיתא בגמרה דהויא כתפלה אריכא, מ"מ מסיק בבב"ל סי' קי"א ס"ב ד"ה חוזר כו' דברידייעבר יצא כשהלא אמרו ע"ש.

סימן קכג

(א) **בורע** ו**ופסוע**. ל"ע אם שכח לפסוע אחר התפלה וכבר הסיח דעתו מהתפלה אם שייך עוד לפסוע, והנה אם עומד שם במקום שהתפלל בודאי דיש לפסוע, דאף אם לא שייך עכ"פ בודאי שאינו מזיק, אמןם כשהAINO עומד במקום שהתפלל וצריך לטרוח לחזרו להמקום שהתפלל בזה יש להסתפק אם צריך לחזור, דהרי לכואורה לפסוע במקום שלא התפלל שם בודאי שלא שייך, ואפשר דכ"ז שלא אמר עליינו לא חשיב היסח הדעת גמור מתפלתו, וממילא אפשר דבאמת שייך לפסוע במקום שנמצא שם וצ"ע.

(שם) ואחר שפצע ג' פסיעות בעודו כורע כו' בשייאמר עושה שלום במרומייו. לכאורה אף שהוא אנוס מלפסוע מ"מ צרייך לכורע ולומר עושה שלום וצע"ק.

ב"ה וב"ש, דלכארה כל ענייני תפלה לא גרע מב"ה
וב"ש דהרי במאצע פס"ד דזמרה אין להפסיק כב"ה
וב"ש, ומ"מ מותר לענות ק"ש עם הציבור כמ"ש
במ"ב סי' נ"א ס"ק ח', וא"כ אם בעניינו הוא פשוט
דיקול לומר ב"ה וב"ש מילא מסתבר דיכול לומר
כל ענייני תפלה, כיוון דעתך פ אפשר ללימוד מהא
דהש"ץ מפסיק לכל ענייני תפלה דשייך לאומרים אף
שעדין לא פסע, דהרי אם לא היה שייך לאומרים
קדם שפסע לא שייך לחלק בין הש"ץ ובין היחיד,
ולכארה ה"הadam צריך לומר קדיש יכול גם לומר
קדיש, ואף שלא יכול לפסוע אחר הקדיש נראה
דאיינו מעכב, ומהנוג הספרדים שאינם פוסעים
בהקדושים חוות מקדיש תתקבל, ובכל הקדושים מהם
חוות מתהקבב הם אומרים עווה שלום במקומם וצ"ע.

(שם) ומיזהו הרגיל לומר תחנונים אחר תפלהו אם התחילה הש"ע לסדר תפלהו והגיע לקידיש או לקדושה מקוצר ועולה. כתוב במא"ב ראה"פ שאמר יהיו לרצון מ"מ כ"ז שלא פסע הוא בעומד לפני המלך. נראה דר"ל ומהו"ה טוב לפסוע דהוי קצת כمفistik אף דמה"ד מותר, והנה לשון הרשב"א שהביא בב"י שהוא מקור הדברים כ"ה: מקוצר ועולה שאין חובה לומר בכל פעם, ואפילו לא קיצור יכול להפסיק כו' ע"כ, ומוכח דמ"ש מקוצר ועולה הוא רק עצה טובה שכ"ה הוא עדיף, והיינו דכיון דאין חובה לומר תחנונים בכל פעם מAMILא עדיף לקוצר, וא"כ לכואורה מסתבר דהיאנו דוקא כשהואומר סתם תחנונים שרגיל בהם בכל פעם, אבל כשצריך להתפלל על איזה דבר שנוצר לו או אינו עדיף לקוצר בשביל זה

והנה מ"ש שאין חובה לומר בכל פעם, ילו"ע
דרורי לכוארה בשום פעם איינו חובה, ואפשר דרכותא
כמ"ל דאף שהוא תחנונים שרגיל בהם, והוא"א דהוי
אצלו כזיקר התפלה מ"מ עדיף לקצר וצ"ע.

וילע אם אין לו זמן לפסוע קדם שיגיע ש"ז
לקדושה אלא בלי אמרת עוזה שלום. אם יפסע
כלא אמרת עוזה שלום ולאחר קדושה יאמר עוזה
שלום. אמנם פשוט דיה"ר شبנה בהמ"ק אין להකפיד
כליל לאומרו כיון שאינו אלא מנהג. ואף אם פסע
לאחר קדושה נראה דא"צ לאומרו כשרוצה לשםוע
חוורת הש"ז.

הינו דמשום זה אין פגם בחזרתו, דהרי הטעם אסור לחזור מיד הוא משום דדומה לתלמיד כו', כמ"ש במ"ב ס"ק ז' ולכן בזה דיוז דחוורתו משום עניין טוב לא היו בזה פגם, משא"כ בנפ"א דאף דיש סיבה שצורך לשוב למקוםו מ"מ כיון דאין הסיבה עצם מעלה מקוםו, להכי יש פגם כששב למקוםו בכל גונו, וא"כ לכארה יש מזה ללמידה לכל כיו"ב. אכן עיין בהה"ל ד"ה והש"ץ ימוד דכתיב בשם מ"א שכח בשם הרש"ב א"ד מדינה יכול הש"ץ לחזור מיד, דהדבר ידוע שחזרתו הוא להוציא הרכבים ידי חובתן אלא שנহגו כן ע"ש, ומשמע דברמת מה"ז כל שידוע הסיבה שחזרו למקוםו מותר בכל גונו, אלא אפשר שאותו מנהג שנהגו בש"ץ מחייב לנוהג כן בכל דבר, וא"כ י"ל דזוקא במקום שאינו מפסיד עי"ז איזה עניין טוב שיין מנהג זה, אבל במקום שmpsיד בזה וכגון בהא דנפ"א אין מנהג, ואף שההרי"ל לא חוזר למקוםו אין מזה פירכה, דעתן במ"א שב^{הנתקה} דמהר"ל לא ס"ל דנפ"א הוא דזוקא בישיבה, אבל לפי מ"ש במ"א דעת"פ הקבלה הוא דזוקא בישיבה, לכארה מסתבר כנ"ל דין לפסיד דבר זה משום המנהג, אלא דבדרך כלל ע"י המנתה שיעור הילוך ד"א לא שיין להפסיד לומר נפ"א עם הצבור, דאף אם התחילו כבר הצבור מ"מ יתרחש שנפל עם הצבור אף שיתמן כדי הילוך ד"א, אם לא שגמר תפלתו בזמן שהצבור הם כבר באמצע נפ"א, או שאומרים במחירות, וזה לכארה באמת י"ל כנ"ל וא"כ צ"ע במ"ש במ"ב שם כמהר"ל. נראה לכארה דrok קדושה דשייך לי"ח יש עניין לאומרו במקומו, אבל יש"ר או ברכו אין עניין בזה לאומרו במקומו, ואין לחזור למקוםו אם הגיע הש"ץ לאי"ר או לברכו קדם שהמתין ד"א וצ"ע.

שם ולפחות עד שיתחיל הש"ץ בו^{31.08.2018 15:45}. הנה עיין בשו"ע הנבר³² רכתוב הברה ליה"א דכשמתחליל הש"ץ להחפלו מותר לחזור מפני עינאה לכל שחזר בשכבי לכויין למה שאמר הש"ץ ע"ש, ולכארה לפ"ז כשפנס כשבור התחליל הש"ץ להחפלו א"צ להמתין כלל, כמו להסוברים ذרין להמתין עד שיגיע הש"ץ לקדושה, הדברין הואadam גמר תפלתו והתחילו קדושה דיכול לחזור מיד, דהרי הטעם שהוא בשניון, אולם לפמ"ש לעיל דלפי מה שמכואר בשו"ע דגם הש"ץ ימתין ד"א והוא מצד המנהג, מסתבר דלכו"ע אין לחזור

הגר"ז כתוב דיש מחייבים לעמוד במקום שפסע ולכויין שם וגליו כמו בתפלה עד שיגיע ש"ץ לקדושה, וסימן שם וטוב לחוש לדבריהם עי"ש, ועכ"פ מוכח מדבריו שלא ס"ל דהו חייב מה"ז, והנה מדברי המ"ב משמע דאף באמירת יהיו רצון כו' ס"ל דא"צ לכוון רגלו, דהרי כתוב כשאומר עוזה שלום ומשמע שלא יותר מזה, והטעם נראה דכויין דאיו חייב לאמרו רק מנהג לא שייך לומר בזה דינים לחוב, אבל בודאי דעתך בזה יש לחוש יותר לדברי הסוברים דיש לכויין רגלו וצ"ע.

שם ולא יחוור למקומו בו³³, כתוב במ"ב פ"י אם רוצה לחזור כו' אבל אם רוצה עומד שם ואני חזר למקוםו כלל. הנה פשוט דגם אם רוצה הולך לדרכו, אכן יל"ע אם צריך להגיע לאיזה מקום שהוא לצד פניו, אם יכול לילך לצדיו ולאחר מכן עברו המקום שהחפלו שם ילק נגד המקום שהחפלו, והיינו אף بلا הרוחקת ד"א מהמקום,adam מרחק ד"א בודאי דמותר וצ"ע.

שם במ"ב וכותב המ"א דלפי מה שהביא ב"י ד"א רבעין ששא פסיות בו³⁴ ומטעם זה קצת מקפידין שלא יעבור אדם כו'יל"ע לפי סבראו זו אם גם להעביר איזה חפץ יש להקפיד, ולכאורה כל מה"ז סברא דהיתר אעדיפה.

שם עד שיגיע הש"ץ לקדושה. כתוב במ"ב ואפי שההרי"ל היה נהג דכשוה מסיים ש"ץ י"ח והש"ץ נפל על פניו או היה נשאר כו' קדושה שאני שיתר טוב לאומרה במקום כמו שאר הקהל. נראה adam אינו יכול להפסיק לחזור למקוםו א"כ יפסע פסיעה אחת גדולה, אויע עדיף להמתין עד אחר קדושה, דהרי וזה אינו אלא עניין של יותר טוב, ולפסע שיש פסיות הוא י"א שמוכא בכ"י ובמ"א, במ"ש במ"ב לעיל ס"ק ח'.

שם במ"ב ועיין לקמן סימן קל"א ס"ב לענן נפ"א מה שכבוב שם במ"ב. הנה שם במ"ב ס"ק י' כתוב adam סיים חפלתו וצריך לעמוד עכ"פ כדי הילוך ד"א, וקודם שיעור זה התחיל הצבור לומר חחנון יעמוד שם במקומו ויפול על פניו מעומד ע"כ, והנה פשוט דהענן ליפול מישב הוא יותר עיקר מהענן לומר קדושה במקומו, וא"כ לכארה ע"כ צ"ל דכוונתו במ"ש דשאני קדושה שיתר טוב לאומרה במקומו,

עכ"פ קודם שמתין ד"א אף בשעת הדחק, אם לא כשתהחילים קדושה ודו לא שייך להמתין כשרוצה לומר קדושה במקומו וצ"ע.

כתב במאמר אך בזמנו שאומרים פיווטים כבודאי ריש להקל במי שמשתמש עיין בשעה"צ שציין ל"ח ומ"א, ועיין שם במ"א שכחוב סתמא וכשאומרים פיווטים חזר כשבש"צ מתחילה י"ח, ובשו"ע הגר"ז כתב בהדריא וכשאומרים פיווטים קודם קדושה לד"ה א"צ לעמוד עד קדושהכו, ומשמע דאין זה קולא אלא דמה"ד א"צ, ודלא כמו שמשמעו מלשון המ"ב דהוא רק קולא, והיינו דבזה אפשר לסמן אמקיליזף, דלפ"ז בודאי דהרצחה להחמיר תע"ב, אבל לפ"ז הגר"ז דאיןנו כלל קולא בודאי שלא שייך להחמיר בזוה כלל, וגם י"ל דאין להחמיר בזוה ממשום דמחוי כיוחרא, ואפשר דבראמת גם המ"ב סבר כן ולא דק כ"כ בהלשון וצ"ע.

(שם) הגה והש"ץ יעמדו כדי הילוך ד"א כו'.
 נראה פשוט דהינו אם רוצה להתחיל חורת הש"ץ
 מיד מ"מ לפחות צרייך לעמוד כדי הילוך ד"א, אבל
 אם צרייך להמתין עד שיתחיל אין לחלק בינו ליחיד
 ולא יחוור עד שירצה להתחיל, ונראה דאמירת יה"ר
 כו' כיון שאין חיוב לאומרה ע"כ אף שאומרה עכ"פ
 ברום בהשיזור של ה"ג

(שם) וכן ייחיד המתפלל יעמוד במקום שכלו פסיעותיו בשיעור זה כו'. כתוב במ"ב וב"ח חולק ופסק דעת חילוק כו' אלא הכל גוני כדי לשחוות כפי השיעור שגין ע"ז לקדושה או עכ"פ שיתחיל ש"ז בקול רם כו'. ולע"ז דמה שייך לשער עד שיתחיל ש"ז בקול רם דהא לא כל הפעמים שוים דפעמים ממתין הרובה ופעמים מתחילה מיד, והנה במ"א כתוב וב"ח פסק כמ"ש הרמ"א בשם הראב"ר דציריך לשחוות בשיעור שגין ש"ז לקדושה כו' ע"כ, ובדרביו أولי יש לפרש דציריך לשער הזמן שהוא מהתחלה חזורת הש"ז עד קדושה, דזה הרבה יותר מהילוך ד"א ונicha בורה אבל לשון המ"ב, ואפשר ייל דבזמנם היה ש"ז קבוע כמו ששמע בסיס נ"ג ס"ד וממילא הנה אפשר לשער צ"ג.

(ישם) ייחיד שמתפקידו צבור וסימן תפ"תנו קודם
ש"ז אמור להזכיר פניו צבור עד שישים
ש"ז תפ"תנו. וזה מוכיח כי יורום בוה ביטול בונה

הזהו לאדם אחר במקומו בשני ובחמשי, אולם כשהאין אחר שרווצה לקרות יל"ע אם יש לחשבו כדברים מענוניים חפלג.

והנה לכארה יש לתמורה דאין שיין לחלק בין
הש"ז להצبور דהרי הש"ז הוא שלוחם וממילא
לכארה هو כמותם בכל הדינים דהרי שלוחו של
אדם כמוותו, אכן הרי בודאי לכל הדינים הנוהגים
לענין מי שעומד בתפלה לא שיין אצל הצבור
השובעים חורת הש"ז, ועוד צ"ל דاتفاق דנקרא שליח
ציבור מ"מ היום דכולם בקיайн ומתפללים בעצם
אין הש"ז בעיקרו רק לפיויטים ולקדיש וקדושה עיין
מ"ב סי' נ"ג ס"ק נ"ג דכ"כ בשם מ"א, ונראה דעת צ"ל
דاتفاق דרבבי סי' קכ"ד כתוב בשם אבודרham דגם
במתפלל בעצמו חשוב כמתפלל עוד הפעם כשושםע
חוורת הש"ז ע"ש, היינו עניין בעלמא אבל לא לעניין
הדין וצעק.

שם במ"ב כי הקדיש החור על התפללה הנה לפי
טעם זה דהקדיש חזר על התפלה ממשמע דבריו
אם פסע אחר התפלה דבקול רם וכמ"ש בסמוך
כמ"ב דאי למחות למי שעושה כן מ"מ אסור לדבר.
אלא דבאמת לכארוה אינו מובן מ"ש כי הקדיש
חזר על התפלה, דהרי זה פשוט שלא הדקוק שסביר
אמאי כתוב שסביר דקדוק האחוריים כן, והנה לשוני
הפרישה שצין עליו בשעה"צ כך הוא מכאן ממשמע
דאסור לש"צ לדבר בינוי ובינוי כיוון שהכל מעין תפלה
אחד היא והקדיש חזר על قولן ע"כ, ולכארוה
ביאור דבריו הוא כיוון דהא אפשר לסמן על
הפסעות של הקדיש הוא משום שהכל בתפלה אחת
לא חשיב הפסק, א"כ כשמדבר באמצעות הרו' הוי
כדבר באמצעות תפלה, ולפ"ז אם באמת פסע מקידב
יא"צ שיתחשב הכל בתפלה אחת, ענ"ג דהקדיש
חזר על התפלה מ"מ וזה בלבד אינו גורם אייסור
דיבור, ולכארוה יש דעתה לזה מהאה דכתוב בבה"ל
ס"י קל"ב בكونטס מאמר קדישין שאחד יכול להתפלל
עד ארשי ובא לציון ודרשו יתפלל אשדי ובא לציון
ע"ש, ואם היה איסור הפסק על הראשון מחמת
הקדיש לכארוה לא היה שיין שיאמר השני קדיש ^{ע"ז}
שהורי הקדיש מקשור להראשון באיסור הפסק, ועיini
מ"ש בס"י ק"ד ס"ב ובסי"י קכ"ב ס"א ע"ש וצ"ע, ^{ע"ז}
כתוב במ"ב ואם בא לפסע נס אחר תפלה י"ח איז ^{ע"ז}
למחות בידיו. לכארוה אף דאי למחות בידו מ"ט ^{ע"ז}

שם כדי שיתן גודל בצד עקב. כתוב במ"ב וכח
המ"א רבՓחות משיעור זה אין עליו שם פסיעה כלל,
ואין להקל אפילו במקום צר וڌוק. לכארה הכוונה
שלא יעמוד להחפלה במקום כזה, אבל אם עמד
לחחפלה במקום שיוכל לפسوוע מהוגן ונעשה סיבה
שאיינו יכול לפסווע אלא פטיעות קטנות, מסתבר דארך
לסבירתו הוא טוב מלא כלום, ואך שמלושוו שכח
שאין עליו שם פסיעה כלל משמע דהוי כלל כלום
יל' דהו לא ל"ד, עכ"פ למעשה בודאי צריך לפסווע
בכח"ג, משום צורך לחוש לסברת החולקין, אף אם
נאמר דבאמת ס"ל להם"א דהוי כלל כלום ממש,
ולא מסתבר לומר דלהם"א עדיף פסיעה אחת כדין
משלש שלא כדין, דמסתבר דגם פסיעה אחת هو
כלא פסווע כלל וצ"ע.

שם במ"ב ויש מקילין במקומות דוחק. לכוארה משמע
מסתיחמת הדברים לדסברות המקילין די בפסיעה כל
שהוא וא"ע.

שם ו^{ונכון} כתוב במ"ב לישנא דהרבנן אינו מודוקך דהו"ל
לכתוב בלשון י"א דהא חולק על המחבר דס"ל לכל
הפחות, ומשמעו דפסיעות נשות יותר עדיף. נראה
דהכוונה דגסוט הינו של אם מה שהיא פסעה בינויית
עין בד"מ, אבל אינו ר"ל כלל שהיא גסה ביוור
הוא יותר עדיף, דהרי פשוט נדרש שהוא פסיעות
יפות ולא משוננות.

(ד) מי שמופת עלי' ג' פסיעות הווי יזהרא. הנה
בסי' ר'לה ס"א איתא דמי שרגיל בשאר פרישות
וחסידות או לא מתחזוי כיזהרא במא השוו ומתפלל
ערבית כשהציבור התחפלו במקורת, ובכח'ל ס"י רס"ב
ד"ה בגדים כו' כתוב שם בשם הפמ"ג לעניין לבישת
בגדים לבנים בשכת וככיתו רשאי אדם לעשות מה
שיריצה לא בפניו רבים ע"כ, ונראה לכוארה פשוט
דמ"מ בענינו לא שייך כי' כיוון דבראמת אין זה
שום עניין לפטוע יותר מהשיעור בודאי דשייך כזה
יזהרא בכל גווני וא"ע.

(ה) וכשיזור התפללה בקול רם א"צ כו'. כתוב במ"ב דסונך על הפסינות של הקדיש כו', ומכאן דרךו האחרונים דאין לש"ז לדבר בניו ובניו בשיחה שלא מענוני חפלה. הנה לכארה לפ"ז אם הש"ז הוא הממונה לקרים העולים ע"כ צריך למנות בפעם

הַלְבָה

דבאמת יצא הבקי כמו האינו בקי גם במה ששמע מהש"ץ קודם שהחפפל, רק דעתין היה עליו חיוב לבקש וחמים על עצמו, ולכן היה עליו דעתין חיוב להחפפל בעצמו, וחיוב זה יוצא גם בהחפלה שטעה ומה"ט יכול לצאת במה שישמע מהש"ץ, וא"כ הוא באמת א"צ לחזור עוד הפעם לכוין לצאת מהש"ץ, אמן בפשותו נראה יותר דלקתי לא תיקנו חכמים כלל שיוכל לצאת, וממילא מה שנתקווין לצאת קודם שהחפפל לאו כלום הוא וצ"ע.

שם במ"ב ואפילו בשאינו בקי אינו יוצא כ"א ביש עשרה בבהכ"ג. לכוארה פשוט דר"ל וגם מכונים לברכת הש"ץ וכמו שמכוח ממ"ש לקמן בס"ד ע"ש. והנה עין בב"י שהביא פלוגתא בזה דיש סוכרים דלעולם יכולם להוציא למי שאינו בקי, וע"ש דלכוארה משמע דעתם המחרירין בזה הוא משום דעתו להשמיע קולו בתפלתו כשאינו ש"ץ ולכוארה לפ"ז אם בין כך משמע קולו משום בונה כմבוואר בסטי ק"א ס"ב דבכה"ג מותר להשמיע קולו איזי לכלו"ע יכול להוציא למי שאינו בקי וצ"ע.

Digitized by srujanika@gmail.com

ועיין מ"ש בס"י תקצ"ד דשם פסק בשו"ע הגרא"ז
כהסבירו הנה ל' שמתירם בכל גוני להוציאו למי שאינו
בקי, ועיין בב"י שהביא כן מרוב הראשונים וצ"ע
למה לא פסקו כן האחרונים.

שם יכון למה שאומר ש"ז. כתוב במ"ב וצורך
שיבין בלה"ק ראל"ב לא מהני אף ששמע מהש"ז
כל תינה, אבל המתפלל בעצמו בלה"ק אף אם
אינו מבין בו. הנה משמע דר"ל שציריך שיבין כל
היה"ח ברכות ולא רק ברכות אבות, דהרי כלל כוון
באבות אף המתפלל בעצמו אינו יוצא כשאינו מבין.
אכן בשור"ע הגור"ז כתוב שהרי כשאינו מבין אינו
מכין אף באבות כו', ומשמע דמן פרש כן בדבריו
המ"א דהמ"ב קאי עליה ומוכח זהה דעתך שיבין
הוא משום שיכוין וUMBORA דס"ל להגר"ז ראם מבין
רק באבות יוצא, אמנם גם בסברת המ"ב ייל דמן"מ
אינו צריך רק שיבין בהשפה של לה"ק אבל הכוונה
אינו מעככ בשאר ברכות אף כשהשמע מאחר, ומ"ט
יש לתמונה דבמ"ב עצמו כתוב בס"י קצ"ג ס"ק ה'
דהמניג דנשים יוצאות ידי חותנן בשמיעה מהمبرך
או"פ שאין מבינות "כלל" ואפי' בקידושא דוריתיא
ע"כ, והרי מ"ש כאן הוא ממ"ג ובאמת רשם כתוב

לאו שפיר עבד, א' דאין לשנות ממנהג כולם, ב'
משמעותו טירחא דציבורא וצ"ע.

(שם) אם לא התפלל בלהշ רק בקול רם פוסף ג', פסיעות אחר תפלותו שבקהל רם. כתוב במא"ב דמתחלת ציריך לפסוע ולהפטר על החנונים של עצמוogenous נצור ואח"כ ציריך אחר הקדיש על התפללה שהתפלל בעוד הצבור (מ"א ולבוש שעה"צ). הנה מוכח דאם איןנו אומר תחנונים א"צ לפסוע, אכן יש לתוכה דמשמע דברתמא אומר תחנונים, והרי כיון דאיןנו חוזה לומר תחנונים בכל פעם כמ"ש לעיל במא"ב סי' קכ"ב ס"ק ו' למה יתריך הצבור בשבייל זה.

עוד יש לתמונה במ"ש ואח"כ צריך אחר הקדיש על התפלה שהתפלל بعد הצבור דהרי כיוון דאמר קדיש הרוי צריך לפטוע בשבייל הקדיש, ואפשר דבאמת איינו ר"ל דמשו"ה יפצע, אלא ר"ל דממיילא יפטר גם מהחייב פסיעות של התפלה, וכן משמע במקור הדברים לבוש ע"ש, ואפשר י"ל עוד דר"ל שכזין בהפסיאות גם לתפלת י"ח.

(ו) **כשיזור ש"ץ התפלה יאמר ג"כ ה' שפט**
תפתח. רין זה כבר כתוב בשו"ע בס"י קי"א ס"ב
ושם במא"ב כתוב וטוב שיאמרנו בלחש ע"כ.

(ו) אבל אין אומר בסוף התפלה ידו לרצון. כתוב כמו "ב' וכשל"ה כתוב לומר בו. נראה לא כארוה דמ"מ יש לאמרו בלחש כמו "ש בם"ב לענין ה' שפתוי תפתח כנ"ל לדלאורה נראה דהטעם הוא משום בלשון יחיד. וכן נהוגין האשכנזים אמנים הספרדים נהוגין

(א) **שאם יש מי שאין יודע בו.** כתוב במ"ב אבל הבקי אינו יוזא אפילו כדי עבר בחתפתה ש"ז. הנה בסעיף י' איתא דאם טעה בתפלתו בעניין שכירין להזכיר יכול לצאת מהש"ז ע"ש, ויל"ע אם קודם שהתפלל שבע מהש"ז התפלה ונתקוין ליצאת, ואח"כ התפלל וטעה אם כבר יצא במה שנתקוין קודם שהתפלל ליצאת. ולכוארה לפמ"ש במ"ב סי' נ"ט ס"ק ט"ז שלא יצא הבקי מש"ז משום דרכמי נינחו ואבירר רל אחד לרבייש רחמים על עצמו ע"כ. ייל'